

rus: la traducció no sols respecta la forma de l'original, sinó que, en una feina doble, s'adequa al rígid sistema de peus accentuals que demana la poesia russa tradicional. Aquest difícil treball d'aclimatació s'acaba d'acomplir amb èxit gràcies a una sèrie de troballes poètiques, que donen vivor i autonomia al text traduït. Per exemple, la rima inusitada “obiàtia” / “vniimat' ia” (a “*M'he despertat tot sol...*”) o una colla d'al·literacions subtils, com “*na krixe koixka*” (a *La torre*) o “*tuguie, térpkie, kak dobri vinograd*” (a *Dispars de caçadors sobtant la tarda clara!*). Aquest darrer vers, que equival al “*seran tersos i plens com els bons moscattells*” de l'original, té, a més, la virtut de ressonar per associació amb la veu d'un conegut poeta rus de principis de segle, Nikolai Gumiliov. Si l'objectiu d'una traducció com aquesta no consisteix només en fer sonar una nova veu, sinó també en obtenir-ne un eco amb les veus del lloc d'arribada, un intercanvi entre herències diferents, la traducció de Màrius Torres que presenten Nikolàieva i Rodosski, plena de ressonàncies, ho aconsegueix.

Vigència de Manuel de Pedrolo

ELISABET ARMENGOL
Universitat de Barcelona
earmengol24@gmail.com

BACARDÍ & FOGUET (2018): Montserrat Bacardí i Francesc Foguet (eds.), *Vigència de Manuel de Pedrolo*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, «Biblioteca Milà i Fontanals» 65.

«Potser algú parlarà per mi
i dirà de què és fet el meu silenci.»
Manuel de Pedrolo, «Potser»

Un dels (molts) problemes que Marina Garcés anuncia en relació amb el *modus operandi* de la nostra societat actual és que ens hem convertit en il·lustrats i analfabets al mateix temps. Amb la qual cosa, si bé disposem d'un gran abast de coneixements, ens trobem davant d'una incapacitat d'acció alarmant: «No n'hi ha prou de tenir accés al coneixement disponible del nostre temps, sinó que el que és important és poder relacionar-nos-hi de manera que contribueixi a transformar-nos a nosaltres i el nostre món» (GARCÉS 2018: 45). Aquest saber sense praxi va ser una de les grans preocupacions que va neguitejar també Manuel de Pedrolo al llarg de tota la seva obra, no solament en una primera etapa en què s'identificava amb la definició de l'existencialisme com a filosofia de l'acció, també es percep en els seus darrers diaris i en molts dels personatges de les seves novel·les.

I així, l'escriptor segarrenc, fermament convençut del poder de la paraula com a interpel·lació i eina de projecció social, va crear tot un imaginari a partir de la realitat que l'envoltava, del continu esdevenir de l'ésser i de la seva constant reflexió; un projecte encomiable a despit de ser, en paraules d'Espriu, «un campió de natació condemnat, al país de Lilliput, a recórrer un petitíssim vas d'aigua». I consti que Xavier Garcia recupera aquesta citació en el pròleg de l'*Obra poètica completa: 1931-1990*, fent referència al Pedrolo poeta; tanmateix es pot fer extensiva a tota la seva obra.

D'això, se'n fan ressò els articles que integren el volum *Vigència de Manuel de Pedrolo*, amb els resultats del simposi celebrat a l'Institut d'Estudis Catalans els dies 11 i 12 d'abril del 2018 i que, tot plegat, proposen una revisió sistemàtica de l'autor i la seva obra a partir de la relectura crítica des dels diferents gèneres que va conrear amb la voluntat de contribuir a renovar la literatura catalana i consolidar el públic lector.

Aquesta múltiple interpretació des de l'actualitat també ha permès matisar alguns tòpics que s'han anat perpetuant, i així mateix aprofundir en els aspectes que han convertit l'autor en un clàssic, com ja feia intuir la profecia de Rafael Tasis, quan anunciava que «probablement haurà d'ésser considerat com el novel·lista més important que s'hagi donat a Catalunya després de Narcís Oller». Indirectament, també es construeix una llista de títols que no es podria denominar canònica, però sí que serviria de base per començar a traçar la que seria una primera aproximació global a l'autor en el segle XXI.

Si Pedrolo va ser l'escriptor que cercava constantment la llibertat, l'aspirant a utopies, una veu incòmoda, l'intel·lectual compromès i un lector incansable, per a Antoni Munné-Jordà és, *in primis*, l'autor del *Temps Obert*, l'obra que més bé el representa en conjunt. Segurament, Pedrolo, a qui mai li han complagut les etiquetes, refusaria aquesta definició, o bé potser l'acceptaria *cum grano salis*, perquè recordem-ho, aquest ambiciós projecte no va tenir la recepció esperada i va restar inacabat. Sigui com sigui, és innegable, tal com matisa Munné-Jordà, que el concepte especulatiu del cicle —en el qual diferents circumstàncies obren diferents possibilitats— ha obert camins a altres escriptors i ha establert punts de contacte amb moltes obres reconegudes, com és el cas de l'univers paral·lel i alternatiu de Cărtărescu a *Solenoides* i el recent *4,3,2,1* de Paul Auster.

El fet de cercar les formes que més s'adeien als seus propòsits creatius farà que Pedrolo esdevingui difícil de classificar, per no parlar de les dificultats del decalatge entre la recepció de l'obra publicada i el que realment era l'obra escrita, cosa que tampoc hi ajuda. És per aquest motiu que Jordi Coca, amb «Pedrolo quaranta-sis anys després», ens convida a escatir la diferència de temes entre les obres del Pedrolo «escrit» i el Pedrolo «editat», com si es tractés de dos autors diferents, però sobretot ens repta a apreciar l'agosament i la llibertat que va suposar que Pedrolo parlés de sexe, de repressió, d'exili i tortura, temes gens habituals a literatura catalana d'aleshores, ni en la publicada ni en la inèdita.

D'aquest fort interès per la política, es comprèn que l'escriptor no només es dediqués a la part creativa, sinó que també se sentís atret per l'assaig i l'articulisme. Xavier Ferré se centra en aquesta vinculació entre obra literària i ideologia, i analitza les propostes autorials sobre el comportament en clau col·lectiva —concretament a partir d'articles de *Pont Blau* i sobretot de *Serra d'Or*— en què vindica alhora la llengua i la cultura com a base i estratègia d'un projecte d'alliberament nacional.

Probablement, el Pedrolo menys conegut pel lector actual és el poeta. La seva era una poesia d'arrel simbolista, que segons comentava en una carta a Maurici Serrahima del 8 d'abril de 1955, «em treu de mi mateix però ensems m'arrossega vers quelcom que sense ésser verament meu en el pla ordinari de l'existència ho és». I val a dir que era conscient que no era el gènere en el qual excel·lia (tal com deixà escrit en una altra carta, al seu pare). Helena Mesalles traça un lúcid recorregut per alguns dels seus poemes, parant atenció als temes «d'una poesia intemporal i que alhora parla del seu temps». Més endavant, Alba Pijuan remarca la influència que la lectura i la traducció van tenir sobretot en el pla poètic —establint una relació directa entre els anys de les traduccions i els de la producció de poesia pròpia—, però també en el conjunt de la seva obra.

Tampoc no s'havia parat suficient atenció fins fa relativament poc al Pedrolo dels contes, dels diaris i els epistolaris, i els dos darrers gèneres són molt valuosos per tal d'aproximar-nos al seu pensament literari i visió del món. Olívia Gassol ha revisat la correspondència creuada per Manuel de Pedrolo i apunta, ja d'entrada, una hipòtesi interessant: «per a Pedrolo, la seva literatura és un acte d'afirmació política —no feta, necessàriament, des de la política».

Maria Dasca, al seu torn, sí aborda la faceta de contista de l'autor per rellegir les narracions breus tenint en compte tres aspectes clau: la idoneïtat del concepte *midcult* aplicat a l'autor, ja proposat amb anterioritat per Víctor Martínez Gil en relació amb la producció literària en general; l'adaptació de la poètica a les prerrogatives de gènere i, finalment, alguns trets significatius dels relats, i per extensió, de la seva narrativa, com la complexitat (en la tria de situacions diverses) i la cohesió en l'articulació del fil narratiu.

Pedrolo va fer una obra conseqüent i coherent amb una finalitat i, en última instància, amb la voluntat de construcció d'una totalitat narrativa. Josep Camps Arbós s'hi refereix i analitza les consideracions que va fer l'autor de la lectura que Castellanos i Campillo (1988) fan de la seva obra, per acabar-la acceptant. I així assistim a un repàs de les etapes i les obres més representatives, amb algun apunt sobre la recepció que ha tingut la novel·lística de Pedrolo entre la crítica, i que no sempre coincideix amb la tria personal que l'escriptor exposa en els seus *Diaris*.

És evident que el conjunt de la producció pedroliana, a més d'una totalitat narrativa, aspira a trobar un sentit a la vida. És per aquest motiu que, encara que la seva dramaturgia pugui tenir punts de contacte amb el teatre de l'absurd, no es pot definir com a tal; i així ho evidencia també Jordi Lladó quan parla de les obres teatrals parant especial atenció al mecanisme de la tècnica de cambra (desenvolu-

pat en una desena de casos) en el qual es construeixen uns espais gairebé buits que seran recurrents en aquestes peces, considerades com a claustrofòbiques. Els espais-presó —com el de l'emblemàtica *Homes i no*— serien ben contemporanis; tanmateix, considera que l'excés de constructe simbòlic d'altres obres generaria un possible entrebanc a l'hora d'incorporar aquests textos en l'actualitat.

Complementàriament, Isabel Graña ressegueix diferents moments de l'amistat de Capmany i Pedrolo, dos intel·lectuals compromesos, que com ja havia afirmat Montull a propòsit de Benjamin, «també l'amistat és un concepte límit, el qual sovint ha estat vist des del poder institucionalitzat com una forma subversiva de relació humana» (MONTULL 2016: 10). Margarida Aritzeta és, finalment, l'encarregada de recopilar la vigència de Manuel de Pedrolo en la literatura actual a partir de diferents testimonis, contradient, així, la idea que hagi estat un autor oblidat, i preguntant-se què representa Pedrolo com a patrimoni cultural.

Anna M. Moreno Bedmar tanca el volum esbossant un vincle entre literatura i territori, concretament el de la Segarra natal de l'escriptor, on es troba el castell de Concabella i l'Espai Pedrolo. El «límit» i la «reixa» són el leitmotiv de l'exposició permanent que es pot visitar en aquest recinte, que ens recorda, un cop més, que la lluita individual té en el nostre escriptor una repercussió col·lectiva: existència i projecte són l'únic camí per afrontar la realitat i donar sentit a aquesta llibertat tan anhelada i ensems tan difícilment assolible. Encara avui.

BIBLIOGRAFIA

- GARCÉS (2018): Marina Garcés, *Nova il·lustració radical*, Barcelona: Editorial Anagrama.
- MONTULL (2016): Lluís Montull, *Walter Benjamin. Els límits de la democràcia*, Barcelona: Galàxia Gutenberg.
- PEDROLO (1996): Manuel de Pedrolo, *Obra poètica completa: 1931-1990*, edició i pròleg de Xavier García, Lleida: Pagès Editors.
- TASIS (1954): Rafael Tasis, «Manuel de Pedrolo, novellista inèdit», *Pont Blau*, 21 (juny-juliol).